

SUVANNON

SEUTU

Sirpa Saukko, os. Lopenen, mättää hiekkaa purkkiin Sudenhännässä, taustalla kesäisen tyyni Suvanto.

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

N:o 7 • 2000

MARRASKUU

Kesän Karjalanmatkat
palauttivat taas mieleen:

*"Muistoja ei meiltä
voi viedä"*

SAKKOLAN KIRKONKYLÄN NUORISOSEURA ry:n
 SYYSKOKOUS pidetään Pirkkalassa
 Pirkanpirtillä, Koivutie 13, su 12. päivänä marraskuuta 2000 klo 13.
 Esillä sääntöjen määräämät asiat. Tervetuloa!

Johtokunta

Johtokunta kokoontuu klo 12.30.

SAKKOLAN KIRKONKYLÄN NUORISOSEURAN ja
 SAKKOLAN SOTAINVALIDI- ja VETERAANIKERHON yhteistä JOULUJUHLAA
 vietetään Pirkkalassa Pirkanpirtillä 12.11.2000. Tilaisuus alkaa klo 14. pikkujoulupuurolla.
 Sen jälkeen jatkamme joululaulujen ja ohjelman merkeissä.
 Joulupukki vierailee lasten ja vähän isompienkin iloksi. Arpajaiset.
 Tervetuloa!

Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseura
 Sakkolan Sotainvalidi- ja veteraanikerho

Kun toimituksen puhelinnumero ei vastaa..

Toimituksen puhelinnumerosta **03-3748448** on jatkossa paras tavoitella
 Suvannon Seudun toimittajaa etupäässä viikonvaihteissa. Puhelimessa toimii
 kuitenkin **automaattinen kotivastaaja**, ja siihen on hyvä piippaavan äänimer-
 kin jälkeen jättää oma **puhelinnumerosa ja soittopyyntö**. Toimittaja soittaa
 viikonlopulla takaisinpäin, kun vain yhteydenottopyyntö on jätetty.

Samoin **postilähetykset tulevat edelleen perille**,
 ja niihin myös voi jättää viestejä ja yhteydenottopyyntöjä!
 Muistakaahan kirjoittaa ja tehdä yhdessä yhteistä
 Sakkolan lehteämme Suvannon Seutua!

Suvannon Seudun JOULUNUMERO
 ilmestyy joulun alla.

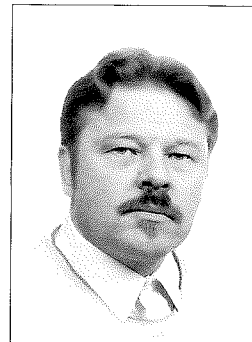
Lehteen tarkoitettu aineisto pitää olla
 toimituksessa viimeistään 5.12.2000.

PAUKUN PALSTA

Uusia näkökulmia talvisotaan

Venäjä-
lä on alka-
nut viime
aikoina il-
m e s t y ä
historialli-
sia tutki-
m u k s i a
Suomen ja
V e n ä j ä n
välisestä
talvisodas-
ta 1939- 1940.

Ennen neuvostohistoria mielellään
 unohti koko talvisodan ja toisen maa-
 ilmansodan historia Neuvostoliiton
 osalta alkoi siitä, kun Saksa ja Suomi
 hyökkäsivät Neuvostoliiton kimppuun
 kesällä 1941. Neuvostokäsityksen
 mukaan Suomi valtasi Karjalan kan-
 naksen ja osia Itä-Karjalasta syksyyn
 1941 mennessä ja kesällä 1944 Neu-
 vostoliitto valtasi menetetyt alueet ta-
 kaisin. Tässä oli lyhykäisyydessään
 neuvostoaikainen käsitys Suomen ja
 Neuvostoliiton välisestä sodasta.

Talvisodan aloittajasta ja Stalinin
 tarkoituksiperistä ei liene enää kovin
 suurta eroa venäläisen ja suomalaisen
 historian tutkimuksen välillä. Boris
 Sokolov pohdiskelee Tainy finskoi
 voiny -teoksessaan olisiko Suomi pääs-
 syt vähemmällä menetyksillä, mikäli se
 ei olisi niin voimakkaasti pyrkinyt rau-
 haan Talvisodan aikana. Hänen käsi-
 tyksensä mukaan Stalinilla oli kevääl-
 lä 1940 kova kiire hyökätä Saksan se-
 lustaan, kun sen pääjoukot olisivat
 kiinni Länsi-Euroopan sodassa.

Saattaa olla niinkin, että alueelliset
 menetykset olisivat olleet pienemmät,
 jos suomalaiset olisivat tienneet kai-
 kista Stalinin suunnitelmista. Mutta
 olisivatko suomalaiset joukot kestä-

neet enää paljon pidempään? Olisiko
 Karjalan kannaksen rintama revennyt
 kokonaan neuvostojoukkojen painos-
 tuksessa?

Suomalaiset joukot olivat kevättäl-
 vella 1940 aivan uuvuksissa ja rauha
 haluttiin tehdä melkein pä mihin hin-
 taan hyvänsä. Reservejä ei enää ollut,
 vaan miehet joutuivat taistelemaan
 usein päiväkausia ilman unta ja lepoa.
 Lisäksi Englannin ja Ranskan apu oli-
 si ilmeisesti ollut varsin vähäistä, jos
 sitä yleensä olisi saatu lainkaan. Venä-
 läisillä puolestaan oli, suurista tappi-
 oista huolimatta, heittää jatkuvasti tuo-
 reita joukkoja tuleen. Ja olisiko kesän
 1944 suurhyökkäyksen jälkeinen rau-
 ha ollut yhtään sen helpompi, mene-
 tettiinkö talvisodassa enemmän tai vä-
 hemmän suomalaista maaperää?

Sokolov pohdiskelee myös teoret-
 tista kysymystä, että suomalaiset olisi-
 vat antautuneet talvisodassa ja alistu-
 neet Otto Wille Kuusisen kommunisti-
 hallituksen alaisuuteen. Jos Terijoen
 hallitus - tai kuten Stalinin alkuperäi-
 sessä suunnitelmassa oli mainittu Kä-
 kisalmen hallitus - olisi tullut valtaan,
 olisi Neuvostoliiton ja Terijoen halli-
 tuksen sopimuksen mukaisesti "Suo-
 men demokraattiseen tasavaltaan" lii-
 tetty myöskin Itä-Karjala.

Sokolov muistuttaa, että tämä olisi
 ollut venäläisten kannalta suuri ereh-
 dys ajatellen historian myöhempiä vai-
 heita. Jos näin olisi käynyt, niin Suo-
 mi olisi vuonna 1991 Baltian maiden
 tavoin itsenäistynyt ja vienyt Itä-Kar-
 jalan mukanaan.

Suomen ja ennen kaikkea suomalaisten
 kannalta oli paljon parempi vaih-
 toehto se, että käytiin talvisota ja jat-
 kosota ja menetettiin lähes 100.000
 miestä, vajaan puolen miljoonan ihmisen
 koti ja kotiseudut, 10 % maa-alas-
 ta ja muita suuria taloudellisia ja kult-
 tuuriarvoja. Neuvostovallan ikeen alai-
 suudessa eläminen yli 50 vuoden ajan
 olisi ollut aivan liian kallis hinta siitä,
 että nyt saisimme Karjalan takaisin ja
 vaikka siihen lisäksi kuuluisi nykyi-
 nen Karjalan tasavaltakin.

Voimme vain kuvitella, minkälaisessa
 jamassa Suomen valtakunta olisi tänä
 päivänä, jos olisimme olleet 50 vuotta
 kommunistisessa komennossa. Jos so-
 dissa menetettiin ihmishenkiä, kotiseu-
 tuja ja taloudellisia menetyksiä, niin
 kuinkahan monta ihmishenkeä ja ko-
 tia olisi menetetty Stalinin ja KGB:n
 vainoissa. Kuinka moni suomalainen
 olisi kyyditty Siperiaan ikuisen roudan
 maahan ja kuinka moni olisi sieltä kos-
 kaan takaisin tullut? Miten olisi mei-
 dän yritystoiminnan ja taloudellisten
 arvojen laita tänä päivänä? Mahtai-
 simmeko olla teknologian suurvalta?

Me sodanjälkeen syntyneet sukupol-
 vet saamme olla kiitollisia vanhemmil-
 lemme ja isovanhemmillemme siitä,
 että he valitsivat sen tien, jonka valit-
 sivat.

Hannu J. Paukku

Sakkola Säätiön
 valtuuskunnan puheenjohtaja
 e-mail:
 hannu.paukku@punkalaidun.fi

Karjalaisia sananparsia

Renkil koi uo muuta
 ommoa ko pyhä ja yö ja
 hattu ja vyö (Sakkola).

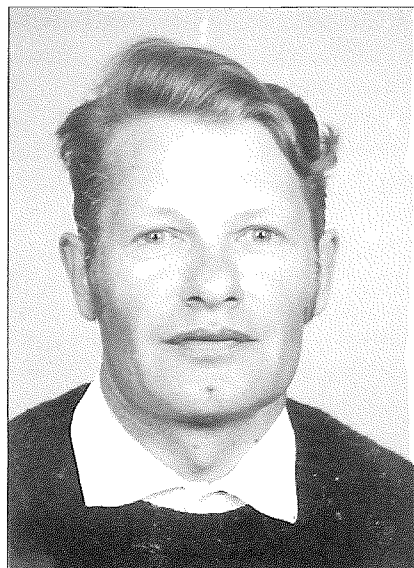
Rengil ja ruunal ei oo
 rospuuttoo (Antrea).

Heilukaa pojat, huomen
 on helppo (Kirvu).

Työshäpä oli Jumala sillo
 ko loi torppali sial kärsä ja
 kanal noka (Uusikirkko).

Parves ku pahat tehti ni
 renk-Jussii voa rienatoa
 (Sakkola.)

KUOLLEITA

Lauri Olavi Pusa, syntynyt 6.2.1931 Sakkolassa, kuoli Konnevedellä 18.8.2000. Hänen kotikylänsä oli Sipilänmäki.

Lauri ehti käydä viisi eri kertaa Karjalassa rakkaalla synnyinseudullaan.

Kaipausta

Suru asettui sydämeeni
kun sinut menetin
kerran päivässä kyneleeni
vuodatan kaivaten.

Minä tahtoisin sinun edelleen
kulkevan rinnallain
vastaan minun jutteluun
ja olemaan turvanain.

Mutta kohtalo tahtoi toisin
sinä saavutit päätepysäkin
alas elämän junasta astuit
minä eteenpäin jatkan yksin
vain muistosi lohtunain.

Eeva

Hilma Helena Pullinen, os. Vulli, syntynyt 17.9.1907 Sakkolan Röykkylässä, kuoli 2.8.2000 Urjalassa.

Kymmenpäisessä lapsikatraassa kasvaneena hän oppi jo pienestä pitäen työn merkityksen. Kovaa työtä hän teki

lähes koko elämänsä ja opetti myös lapsensa kunnioittamaan työntekoa. Muutkin elämänarvot olivat lähtöisin lapsuudenkodista. Ne auttoivat ja kannoivat häntä läpi raskaat evakkotaipaleet ja lopuksi rakentamaan uuden kodin Urjalaan yhdessä isän kanssa. Itse hän saattoi maailmaan ja kasvatti viisi lasta.

Lapsenlapsia ja lapsenlapsenlapsia ehti oli runsaasti, ehtipä yksi lapsi jo viidenteenkin polveen.

Rakkain harrastuksensa oli erilaiset käsityöt. Vanhuudenpäiviään hän eli rauhallisesti vanhimman poikansa hoiuissa, kunnes sairaus pakotti turvautumaan sairaalaan. Hän nukkui pois silmät ylöspäin katsoen, onnellinen ilme kasvoillaan, täyden elämän eläneenä.

Siunaus toimitettiin Urjalan kirkossa 25.8. Runsaat saattoväki peitti kummun kukkasin ja aurinko paistoi. Kukiahhan sinä, Äiti, aina rakastit.

Toini Laakso

Rakkaamme
Äitini, mummomme ja isomummomme

**Alma
SAARINEN**

ent. Pursiainen, o.s. Nirkkonen

s. 25. 4. 1908 Sakkola (Käkisalmi)
k. 11. 7. 2000 Kuopio

Äitiä ja mummoa kiitollisuudella
muistaen ja kaivaten

Asta ja Lauri

Eila, Paavo ja Sanna

Anne, Timo ja pikku-Julia

Kari, Raija, Timo, Kati ja Tomi

Eino-veli perheineen
ystävät USA:ssa ja Suomessa

*Niin väsyneenä loppumatkan kuljit,
uneen rauhaisaan sä silmäsi suljit.
On hiljaisuus ja suru sanaton,
mut' tiedämme, sin hyvä olla on.*

Rakkaamme siunattiin 29.7.2000 läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta. Kiitämme kaikkia hoitoon
osallistuneita ja häntä sairauden aikana muistaneita.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

99 vuotta täytti 16.7.2000 Selma Karja, os. Kekki Huittisten Huhtamosa. Hän on verrattain hyvävointinen vuosiinsa nähden ja erittäin hyvämuistinen, mutta kuulo on vähän heikentynyt. Hän asuu tyttärensä perheessä ja on tyttäriensä hyvässä hoidossa.

Nyt odottelemme 100-vuotissyntymäpäivää; onko hän ehkä vanhin sakkolalainen? **-MP**

85 vuotta täytti 25.7.2000 Martti Lindell Vammalassa. Hän on syntynyt Sakkolassa Vilakkalan Koverojalla, ja on omaasukua Koppanen.

Viime Suvannon Seudussa oli selostus ja kuvakokoelma Orivedellä pidetyistä, hyvin onnistuneista Sakkola-juhlista. Yhteen kuvaan oli kuitenkin osunut väärä kuvateksti: kansallispukuinen esiintyjä sivulla 8 oli runonlausuja **Heli Lahti** eikä laulaja Marjuka Eskola.

"Sepän Sirkka" eli Sirkka Silvasti, os. Pitkänen, täyttää 85 vuotta 30.11. Toijalassa. Hänen kotikylänsä oli Lupra Sakkolassa.

60 vuotta täytti Irma Helena Nuora, os. Kuparinen 31.7.2000 Lempäälässä viettäen merkkipäiväänsä lähimpien ystäviensä parissa. Isä Einari Kuparinen Sakkolan Petäjärveltä

50 vuotta täytti Tapio Pellervo Rautaneva 14.5.2000 Lempäälässä, isä Einari Rautaneva, isoisä Albert Rautaneva; ent. Ruuna Sakkolan Pannusaareltä.

Uusia ylioppilaita

Heidi Ahtiainen kirjoitti keväällä 2000 ylioppilaaksi Lempäälän lukiossa. Heidän mummo Sievi Ahtiainen, os. Makkara, on kotoisin Sakkolan Haparaista.

Keväällä 2000 ylioppilaaksi kirjoitti Jaakko Hintikka. Vanhemmat Matti ja Eija Hintikka, os. Ahlberg, jonka isä Eino Ahlberg on syntynyt Sakkolan Hovinkylässä 1921.

Valmistuneita

Arja Lähteenmäki, os. Valtonen, valmistui Pirkanmaan Ammattikorkeakoulusta 30.5.2000 bioanalytikoksi (AMK). Hänen vanhempansa ovat Anja ja Matti Valtonen, Matti Valtonen Sakkolan Haitermaasta.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

“Hyvä lapsella, jolla mummo tallella”

Saima Viskari, os. Eeva, syntyi Sakkolan Vilakkalassa Eino Leinon päivänä 6.7.1915. Hän meni naimisiin Purpuan kylässä asuvan Vilho Viskarin kanssa.

Nuoruudessaan Saima-mummo toimi ilmailuvantalottana. Naimisiin menon

jälkeen syttyi kohta sota, ja puoliso Vilho joutui rintamalle. Saima lähti pienen tyttärensä kanssa, toista lasta odottaen, pitkälle evakkomatkalle, tietämättä tulevaisuudesta mitään. Ensin Rantasalmelle, Mäntyharjulle, sieltä Vesilahteen ja Lempäälään. Kuljuun he rakensivat oman kodin sodan jälkeen.

Saima on tehnyt elämäntyönsä maanviljelijän vaimona. Työhön on kuulunut eläintenhoitoa, ja mummo on aina ollut eläinrakas. Kotityöt, peltotyöt ja lasten hoito ja kasvatusta ovat olleet hänen työsarkansa. Myöhemmin hän on hoitanut meitä lastenlapsia.

Hänellä on pitkä historia elämää takana. Vaikeuksista hän on selvinnyt aina voittoon. Niitä ovat olleet kodin menetys, oman lapsen menetys, joka

on ollut raskainta kaikesta, ja myöhemmin vielä puolison menetys. Mummo on aina selvinnyt sitkeydellä, periksi antamattomuudella ja avoimella mielellä.

Pitkän iän salaisuutena ovat varmasti olleet hyvät ystävät ja keskustelukumppanit. Hän on aina osannut nähdä asioiden valoisat puolet eikä ole jäänyt kiinni eiliseen, vaan on osannut vastaanottaa uudet haasteet. Harrastuksena mummolla ovat olleet käsityöt ja lukeminen. Häntä ovat kiinnostaneet historia- ja muistelmateokset. Ehkä Karjalan juurien perintönä on tullut koulutuksen arvostus ja sen merkitys elämässä.

Lukumistaan kertomuksista ja elämäkokemuksista on ollut monta tari-

lähdit opiskelemaan apuhoitajaksi. Otti kodinhoito, talonrakennus ja opiskelu lujalle. vaan sisulla nousi talokin Kanervakujalle.

Kului vuodet, elo arkinen, opiskellen, muuttoineen, työskoineen. Pojat kasvoi, muutti pois, tuumit, jotain uutta tehdä voisi. Niinpä pantiin asiat vireille, opintielle taas – valmistui sosiaalihoitaja.

Monet seikat elämässä uuteen vie. Juuresikin olet löytänyt, monet matkat sinne järjestänyt, äidin isän lapsuusmaisemaan, Kannakselle kotiin Karjalaan.

Olet kyllä aikamoinen pakkaus, mutta suurinta sinussa on siskonrakkaus. Elämme jo uutta vuosituhatta, toivonkin sinulle eloa, pitkää onnellista.

Rakkaudella
Tuula

Kirjoitus on lyhennelmä merkkipäiväsankarin sisaren Maija Halisevalle kirjoittamasta kronikasta.

50 vuotta täytti 22.10.2000 Maija Haliseva, os. Rytty Liedossa. Edesmenneet vanhemmat Sakkolasta, isä Kaino Rytty Hovinkylästä ja äiti Hellin Rytty, os. Naskali Ojaniemestä.

Siskolleni

Elettiin aikaa mennyttä vuotta, tuhatta yhdeksänsataa viisikymmentä. Oli vuosi juuri vaihtunut uus vuosikymmen alkanut. Suurperhe Kiviahossa eleli eloaan kun ihmisalku jälleen enteili olostaan.

Syntyi lapsi syksyllä Vesilahdessa, Laukon Ryttyllä. Tuli tyttö maailmaan kun lokakuukin oli jo lopuillaan. Kaksikymmentä kaksi päivänä sisarusparven yhdeksäntenä. Maijaksi sinut kastettiin, myös Munteksi joskus kutsuttiin.

Elit lapsuutesi leikkien kotipihamailla telmien. Vaati velvollisuus opintielle tietoviisauttasi lisäämään.

Nuorena jo puhkes kauniit muotosi olit kypsytetty sieväksi neidoksi. Sen huomasi Laukosta myös Halisevan Tapsa, riiuureissuunkin oli niin lyhyt matka. Nuori lempi liekkiin leimahti - no, kohta pappiakin sitä tarvittiin. Siitä alkoi perheen perustus, sehän onkin elämässä suuri tarkoitus.

Syntyi esikoinen, Mika-poika, vanhemmille ensimmäisen lapsen hoiva. Sai Tapsa töitä tietoon, se johtikin matkanne Liettoon. Kasvoi perhe ajan kuluessa, toinen poika, hänestä tuli Esa.

Antanut ei aikeiltakaan periksi,

Saima Viskari

naa kerrottavana meille lasten lapsille. Meidän historian tapahtumat ovat olleet mummolle elettyä elämää. Mummo on aina ollut lapsirakas ja ehkä siksi niin nuori sydämeästään.

Eläkepäiviään hän viettää Lempäälän kirkonkylässä osakkeessa.

Lyhyt runo mummolle: “Hyvä lapsella, jolla mummo tallella”.

Mummo on sanojensa mukaan elänyt onnellista elämää. Löysin yhden reseptin siihen.

“Onneen vaaditaan kolme asiaa: ensinnäkin, että on paljon tekemistä, toiseksi, että on joku jota rakastaa, ja kolmanneksi, että on jotain, mitä toivoa”.

Tyttären tytär Päivi

Päivi Tapanainen kävi omien lastensa kanssa ensivieraiden joukossa tutustumassa Sakkola-museoon Lempäälässä. Museosta kertovan jutun yhteydessä hänen nimensä olisi kirjoitettu väärin. Oikea sukunimi on siis Tapanainen.

Helena Lemmetti, ei Lemmetty

Suvannon Seudun edellisessä numerossa oli nimivirhe jutussa, joka kertoi ihmevoidetta tehneestä Sakkolan mummosta. Useammaltakin taholta on tullut tietoa, että kyseessä oli Selena Lemmetti, ei Lemmetty, joka asusteli Pirkkalan Aniaassa.

Sakkolan lottatyttöjä

Sakkolan lottatyttöjä Kasarmin ilmailuvonnasta. Viimeinen vartio kuvassa v. 1944 Aulangon näkötorilla Hämeenlinnassa. Vas. sotilas, Aino Suokas, Alina Karpanmäki, Lempi Uosukainen, Laila Rastas, Hanna Ruusi, Laura Käppi, Helmi Uosukainen ja toinen sotilas. Kuvan lähetti Laila Huuska Kangasalta.

Karjalaisuuteen kuuluvat lapsuuskesien lämpimät muistot

Suvannon Seutu nro 4/2000 lehdes-
sä ollut kirjoitus "Mitäkö karjalaisuus
minulle merkitsee? No, ihan kaikkea"
innosti minutkin samaan aiheeseen.

Kirjoitus palautti mieleen kaikki ne
lapsuuden kesät, jotka minulla on onni
viettää mummolassa Ruoveden Väärin-
majassa mummoni Aleksandra (Sandra)
Ahlbergin ja pappani Vernerin kanssa.
Karjalaisuus on todella sellainen suuri
lämmän sydän, joka sykkii, pulppuilee
ja iloitsee, niin kuin Loposen nuorim-
mainen kirjoitti.

Sieltä mummolan kesistä on voima-
varat saatu kaiken muun hyvän opin
kera elämäntapailelle - siis kiitos van-
hemmat ja isovanhemmat. Olen saanut
karjalaisuuden verenperintönä ja py-
rin vaalimaan karjalaisuutta omassa
perheessäni, jos ei muuten, niin puhua
pulputtamalla ja laittamalla hyvää kar-
jalaista ruokaa ja tarjoamalla myös ys-
täville ja "kylänmiehille".

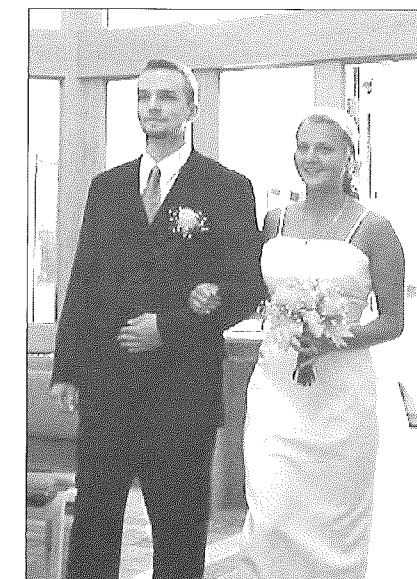
Eija Hintikka

Tämä kuva on otettu kesäisenä päivänä vuonna 1960 tai -
61. Mummolassa paistoi aina aurinko ja siellä oli hyvä olla.
Kuvassa serkukset Eija ja Riitta.

Mummola Heikkilä, joka tuo mieleen rakkaita muistoja mummon hellässä
hoivassa. Tästä pihapiiristä on ammennettu eväät tulevaan.

Vihittyjä

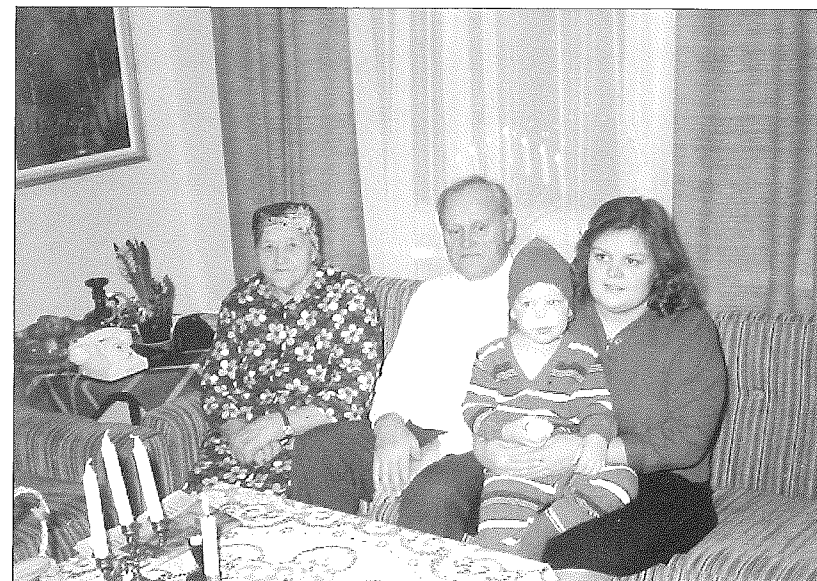

Avioliittoon vihittiin 20.8.2000 Dal-
lasissa Jani Rautaneva Keravalta ja
Katja o.s. Kolomainen Tuusulasta.

Janin isovanhemmat Albert ja Emma
(o.s. Raaska) Rautaneva (ent. Ruuna).

Ahlbergin sisarusparvi v. 1996: edessä oikealta Eino Ahlberg, Senja
Wright, os. Ahlberg ja Inkeri Pajukko, os. Ahlberg, takana oik. Veikko Ahl-
berg ja Ilmari Ahlberg.

Neljän sukupolven kuva vuodelta 1979. Vasemmalta mummoni, isäni
äiti Aleksandra Ahlberg, os. Ivanof (1897-1980), isäni Eino Ahlberg, ja
Eija Ahlberg sylissä vanhempi poikansa Jussi.

Käki

Kesken kaiken kevähällä
käki kukkuu koivikossa.
Kaikki kansa kuulemahan
käen kukuntaa kaunista.
Kului kautta kaksi, kolme,
kevät kesähän kerkesi.
Kukkui käki kultakurkku
kera kosken kohinan,
kunnes kaikkosi kaukomaille.
Kaihomieliin kansa kaipas
kesän kultaista kukkujaa.

Taimi Finni

Ensimmäisen matkani, olikohan vuonna 1995 tai 1996, ohjeeksi sain ystäväiltäni Mirjalta ja Pentiltä, jotka olivat jo useamman kerran Karjalassa käyneet, että älä odota mitään ennalta käsin. Sen tiesin, että tiet siellä olivat huonot, ihmisillä olot kehnot, hotellit sitä sun tätä ja kaikki muu vähän sinne päin.

Vanhempieni ja isovanhempieni taloja ei enää ole, hyvässä lykyssä saat- taan löytää joitakin perustuksia, marja- pehkoja - jos yleensä onnistuu löytä- mään edes paikat, missä he asuivat.

Hyppäsin kuutiin Lempäälässä ja sen verran tohkeissani olin, että kaikkia menomatkan paikkoja en muista. Vaan se jäi mieleen, että Hollolassa sanoin turbo sopimuksen irti meidän bussista ja tie sinistä savua käryteltiin Lahteen. Autoremontin jälkeen matka jatkui. Vaalimaalla odoteltiin tunnin verran ennen rajan yli pääsyä.

Iltamyöhällä tulimme Kiviniemeen. Hätäisesti näin Kiviniemen kosken, Vuoksen ja Suvannon. Jotain lämmin- tä liikahti sisälläni.

Aamuvarhaisella lähdettiin paikalli- sella taksilla kohti Ojaniemeä. Matka-

simme kohti vanhempieni, kummieni ja isovanhempieni kotikylää, Ryhmän kylän ja kaupan kautta ensin Suden- häntään. Hyvin hiljaa ja vaiti katselin työntä Suvantoa ja sen toisella rannal- la olevaa Sakkolan Kirkonkylää.

Itkua nieleskellen tuijotin tyventä järven pintaa. Katselin, ja tunteet si- sälläni velloivat myrskyisästi. Voiko missään maailmassa olla näin kaunista näkymää!

Kyykyssä, polvillani, mätin hiekkaa rannalta purkkiin, nieleskelin taas ja ajattelin, että kai tämän verran saan viedä mukanani.

En osannut odottaa sitä tunnemyrskyä, minkä koin. Matkaa jatkettiin kohti Ojaniemeä. Kun pääsimme Nih- dinmäkeä ja näin näkymät alas Suvan- non läikehtivään pintaan, ja kummie- ni kotipaikan - silloin tuli vapauttava itku. Tuntui, että sydän pakahtuu rin- nassa.

Aurinko paistoi. Pentti selitti paik- koja. Käveltiin tietä pitkin, poimin kukkia pientareelta. En tahdo löytää sanoja kertoakseni siitä!

Sillä matkalla en löytänyt äidin ja isän kotipaikkaa, naapurissa kyllä käy- tiin. Ei haitannut, olinhan sentään ko-

timaisemissa.

Kiviniemen koskea ja virranjuoksua tuijotin tuntitolkulla. Kävelin rananlla ja keräilin kiviä. Imin itseäni omia juu- riani ajatellen kertomuksia, joita lap- sena olin kuullut.

Kuljin Kiviniemen kylätietä pitkin kuulostellen venäläistä puhetta. Ihai- lin vaatimattomia pieniä rakennuksia, etenkin hyvinhoidettuja palstoja. Oli perunoita, kaalia, sipulia jokaisen pi- hamaalla, kasvihuoneet kunnos kaik- ki kartanoll. Hyvin hoidettuina ja kit- kettyinä.

Tietenkin, oivalsin sitten! Siinä oli ruokaa talveksi. Ymmärsin, etteivät he siellä ole syyllisiä, vaan osa tätä mene- tystä. Heillä ei ollut muuta mahdolli- suutta kuten ei ollut meillä karjalaisil- lakaan.

Kun iso koneisto käynnistyy, pieniä olemme me ihmiset. Vaan lahjan saim- me, tunteen kokea, tuntea iloa ja su- rua. Kaunis Karjalamme ikuinen on, sillä muistoja - niitä ei kukaan vie.

Mirjaa, Pentti ja Ramia matkalla mukana ollut nöyrästi kiittää

Sirpa Saukko, os. Loponen

Kastehelmi Karjalainen - karjalainen taiteilijasielu

Ollila. Hän lähti matkoille ennen Sak- kola-juhlia ja esitti lähtiessään, että jos meille tulee juhluvieraita, niin voim- me majoittaa heidät hänen huoneisiin- sa..

Niinpä me käytimmekin tätä tilai- suutta hyväksemme. Meillä oli lauan- tai-illan juhlien aikaan majoitettuna yksi perhe, mutta he menivät sunnun- taina juhlista jo pois. Sunnuntain juh- lien alussa tuli vastaamme Mantaali- talon rapussa tuttu ihminen kysyen, etkö sinä voisi ottaa yövieraaksi tuota Kastehelmi Karjalaista. Jostain syystä ei kuulemma onnistunutkaan yöpaik- ka Pohjan matkustajakodista.

Niin saimme vieraaksemme tämän karjalaisen taiteilijan. Laitoin hänelle yösijan yläkerran kamariin, kun itse nukuimme alakerrassa. Ei sinä yönä kuitenkaan maltettu mennä nukku- maan kuin joskus aamuyön tunteina, miten lie ollutkin niin paljon puhutta- vaan, niin kuin olisi oltu vanhoja tut- tuja.

Aamulla herättyään hän meni otta- maan sängystä syliinsä muutaman kuu- kauden ikäisen vauvan hellittäväk-

seen. Hän kertoi, että hänellä on mel- kein samanikäinen. Hän piti siihen ai- kaan lausuntailtoja tyttäriensä kanssa, ja kutsui meitäkin Tampereelle lausun- tailtaan, mutta meiltä jäi menemättä.

Oli ilo kuitenkin tutustua tähän lah- jakkaaseen taiteilijaan ja viehättävään ihmiseen. Hän jätti tästä pienestä vie- railusta pysyvän, mieluisan muiston elämäni. Olen monesti ihmetellyt, kun en ole hänen kuolemansa, 1974, jäl- keen nähnyt mitään kirjoitusta tai mainintaa hänestä. Hänessä me mene- timme lämpimän, aidon tunteittemme tulkitsijan, jonka veroista ei ole toista ilmestynyt. Hän eli sydämellään mei- dän mukanamme evakkoaikamme al- kutaipaleella. Minulla on kasetilla hä- nen 30-vuotistaiteilijajuhlahaastatte- lunsu, ja kaksi hänen kirjoittamaansa kirjaa; "Maammo oleks historiaa" ja "Ollaanpas vain". Pidän näitä ja hänen kirjoittamaansa vieraskirjamerkintää aarteidenani, muistona tästä karjalaises- ta taiteilijaystävästämme yli 50 vuo- den takaa.

Sirkka Kuoppo

Suomen tie talvisodasta jatkosotaan

Suomen tie talvisodasta jatkosotaan -luentosarja pidetään Helsingin yli- opistossa tiistaisin 24.10. - 21.11. klo 18.00.

Karjalan Liitto on viettänyt vuotta 2000 talvisodan ja karjalaisten ensim- mäisen evakkoon lähdön 60-vuotis- muistoaikana. Kesällä 2001 tulee ku- lukeksi 60 vuotta jatkosodan sytty-

misestä ja paluusta Karjalaan.

Ajautuminen talvisodasta jatko- sotaan kosketti pysyvällä tavalla niin karjalaisia kuin koko Suomeakin. Tuo Suomen historian vaihe on aiheena lu- entosarjassa, jonka Karjalan Liitto to- teuttaa yhteistyössä Helsingin yliopis- ton vapaan sivistystyön toimikunnan sekä Opintotoiminnan keskusliiton

kanssa 24.10. - 21.11. tiistai-iltaisin Porthania I -luentosalissa.

Luentosarjan alustajina toimivat pro- fessorit Mauno Jokipii, Ohto Manni- nen ja Olli Vehviläinen, akateemikko Eino Jutikkala sekä dosentit Martti Turtola, Ilkka Seppinen, Maria Lähteen- mäki ja Silvo Hietanen sekä everstiluut- nantti Antti Juutilainen.

Kopperoisten II sukukokous

Lauantaina 5.8.2000 kokoontuivat Haparaisten Kopperoiset järjestyksessään toisen kerran sukukokouksen merkeissä. Kolme vuotta sitten oli ensimmäinen kokoontuminen, jonka päälimmäisenä asiana oli sukututkimuksen ensimmäisen vaiheen päätyminen ja siitä raportointi. Osallistujia oli tuloin mukana yli 80 henkilöä. Tällä kertaa jäimme vain yhden osallistujan päähän viime kertaisesta. Tosin on huomioitava, että nyt oli estyneinä monia, jotka olivat mukana edelliskerralla ja vastaavasti mukana oli sellaisia, jotka eivät ensimmäisellä kerralla päässeet mukaan. Tulosta voidaan tältä osin pitää erinomaisen hyvänä etenkin kun Tahvo Kopperoisesta periytyviä sukulaisia perheenjäsenineen on vain n. 100 henkilöä.

Päivä alkoi klo 11 Lempäälän Museoraitilla, jossa oli järjestettynä vierailumahdollisuus tänä kesänä avautuneeseen Sakkola-Museoon. Lähes parikymmentä henkeä ehti mukaan jo tässä vaiheessa. Museon anti todettiin mielenkiintoiseksi ja avajaisnäyttely onnistuneeksi. Monet totesivat, että museoon on pakko tulla uudelleen ajan kanssa, koska isossa ryhmässä ei tietenkään pystynyt keskittymään itseä kiinnostaviin asioihin kovin tarkasti.

Museolla Raili Leino (Toivo vanh. Kopperoisen tytär) käytti puheenvuoron Museotyöryhmän jäsenille sekä lahjoitti museon kokoelmiin isänsä urheilupalkinnon Sakkolasta. Lahjoitus otettiin mielihyvin vastaan ja on esillä eräässä museon vitriineistä tälläkin hetkellä. Myös Sakkolan Hovin vieraskirja kiinnostuseita, ja erityisesti Yrjö Kopperoisen poikia (Kyösti ja Esko), jotka jo lapsina sukulaissuhteiden myötä olivat Hovin vieraina.

Vieraskirjasta on luettavissa kirjoitusten taustalta myös mielenkiintoinen, tosin järkyttävä, kertomus siitä, miten pikkulapsi ajautetaan kohti

Kopperoiset suunnittelevat sukuseuran perustamista.

sotaa ja lopulta Sakkola on jätettävä kokonaan. Manne Kuisman pienois-malli herättää aina huomiota, ja niin nytkin, koska monet meistä ovat Sakkolassa jo käyneet ja pienois-malli avartaa entisestään sitä mielikuvaa, millainen kirkonmäki menneisyydessä on ollut ja kun tuntee sen nykyisenlaisena maamerkkeineen.

Museolta siirryttiin puolen päivän aikoihin Sisko Koiviston (Viljami Kopperoisen tytär) luo, jossa kokoontuminen oli edelliskerran tapaan Perämaan kesäpaikalla. Alkukahvitusten jälkeen heräteltiin osallistujien ajateltavaksi idea, että voisimme mahdollisesti järjestäytyä sukuseuraksi, jonka tarkoituksena olisi ensisijaisesti pyrkiä jatkamaan sukututkimusta siinä määrin kuin se on mahdollista ja toisekseen sukuseura pyrkiisi järjestämään näitä sukukokouksia jatkossa ryhmätyönä. Ajatusta hauduteltiin sirpaleohjelman aikana.

Ohjelmassa oli tietysti tutut yhteislaulut Karjalan kunnaineen ja Pohjantähtineen. Oli myös järjestettynä tietovisa joukkuekilpailuna vanhoista karjalaisista sanoista. Selvästi tuli esil-

le se, että Sakkolassa itse asuneet menestyivät kilpailussa hyvin (Meeri Kopola os. Kopperoinen, Veikko Kopperoinen, Esko Kopperoinen.), nuoremmilta tuli mitä eriskummallisia mielleyhtymiä, joilla ei sanan alkuperänsä ollut paljoakaan tekemistä. No, nyt ainakin opimme monia uusia sanoja itse kukin.

Kahdelta eri ikäpolven sukulaiselta kuultiin muistelo kesän Karjalan matkalta. Vanhempi ja nuorempi näkökulma (Kyösti Kopperoinen/Anita Koivisto) poikkesi monin paikoin toisistaan ja molemmat olivat havainnoineet perin erilaisia asioita, mutta yhteistäkin löytyi; Karjalan maiseman kauneus ja ihmeellinen lumo, joka Karjalaan syntyy kuin huomaamatta. Molemmat ovat valmiita lähtemään matkaan jälleen uudelleen. Kyösti viihdytti osallistujia pakinnalla, joka sisälsi yhteensattumien aiheuttamia kummalluuksia. Saimme myöskin kokea hämmästyttävän äänimuiston menneiltä ajoilta; Raili oli tuonut mukanaan ääninauhan, jossa Toivo vanh. Kopperoinen muisteli elämänsä Haparaissa sekä myös paikallista urheilutoimintaa. Toivo nuoremp. Kopperoi-

Luovutetun Karjalan kunnat

60 vuotta on talvisodan päättymisestä, ja palautetaanpa vielä mieleen, millaisen osan Suomi sittemmin jouti luovuttamaan alueestaan.

Kokonaan luovutettiin kolme (3) kaupunkia: Viipuri, Sortavala ja Käkisalmi ja kaksi (2) kauppalaa: Koivisto ja Lahdenpohja

Sekä kolmekymmentäyhdeksän (39) kuntaa:

Antrea, Harlu, Heinjoki, Hiitola, Impilahti, Jaakkima, Johannes, Kanneljärvi, Kaukola, Kirvu, Kivennapa, Koiviston mlk., Kuolemajärvi, Kurkijoki, Käkisalmen mlk., Lavansaari, Lumivaara, Metsäpirtti, Muolaa, Pyhäjärvi Vpl., Rautu, Ruskeala, Räisälä, Sakkola, Salmi, Seiskari, Soanlahti, Sortavalan mlk., Suistamo, Suojärvi, Suursaari, Terijoki, Tytärsaari, Uusikirkko, Valkjärvi, Viipurin mlk., Vuoksela, Vuoksenranta ja Äyräpää

Osittain alueitaan menettivät viisi (5) kuntaa, joiden Suomen puolelle jääneet osat liitettiin naapurikuntiin:

Jääski, Korpiselkä, Pälkjärvi, Säkkipjärvi ja Vahviala sekä kuusitoista (16) kuntaa, jotka jäivät itsenäisinä kuntina jatkamaan toimintaansa ja säilyttivät nimensä:

Ilomantsi, Joutseno, Kitee, Lappee, Nuijamaa, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Saari, Simpele, Tohmajärvi, Uukuniemi, Vehkalahti, Virolahti, Värsilä ja Ylämaa.

Äänellä itkeminen – perinteistä sielunhoitoa

Äänellä itkeminen eli itkuvirret, ikivanha karjalainen taito, on kuolemassa vanhojen taitajien myötä. Olisiko mahdollista, että me nuoremmat, karjalaisista juurta omaavat ihmiset, voisimme oppia ja soveltaa itkuvirren taitoa aikaamme ja sen tarpeisiin?

Karjalan Liitto järjestää pyhäinpäivänä 4.11.2000 klo 10.00-17.15 Karjalatalolla äänellä itkemiseen, ikivanhaan karjalaiseen taitoon pohjautuvan tapaamisen ja kutsuu ilmoittautumaan asiasta kiinnostuneita. Kurssille voi ilmoittautua Karjalan Liittoon pikaisesti.

Eivät Viipurissa kaikki ole varkaita

En ole mitenkään tuotunut Hannu Paukun kritiikistä, ja olen itsekin epäluulojen saartama Viipurin olioista. Enpä taitaisi edes yöksi jäädä sinne hotelliin.

Haluan silti kertoa vahingosta, joka minulle kävi vuonna 1999. Olimme ostelemassa housuja minulle, jos olisi ollut sopivia. Ei ollut, kaikki olivat minulle vyötäröstä pieniä.

Minulta unohtui vaimoni kanssa kassi niille pöydissä myyville kauppiaille, enkä olisi edes tiennyt, minne pöytäni. Olimme jo nousemassa bussiin, kun joku otti minua hihasta ja sanoi "Herra, teiltä unohtui tämä kassi pöydällemme". Olimme todella yllättyneitä, koko bussin väki. Minulla oli 20 markkaa rahaa taskussani, palkitsin sillä tämän rehellisen kauppiaan.

Kassissa oli ostettuja pikkutavaroista, kassi oli uusi, Suomesta ostettu - yhteisarvoltaan noin 100 markkaa. Että ei varkaudet Viipurissa täysin yleinen tapa ole. Ehkä tämä tekeekin sen pahan juovan ihmisten välille. Emme voi emmekä saa luottaa ihmiseen, ei kotimaassa eikä esimerkiksi Viipurissa. Olen neljä kertaa käynyt kotiseutumatoilla kotikylässäni Vilakkalassa ja ainakin saman verran Viipurissa. Koskaan en ole joutunut ryöstön tai muun uhriksi. No, sanotaan, että minulla on ollut hyvä tuuri.

Arvo Meskanen

sen poismenon johdosta sitten viime kokouksen laulettiin yhteislauluna Täällä Pohjantähden Alla. Karjalan matkalta olimme tuoneet pieniä tulla-lahjoja sekä venäläisen keittiön herkkuja, jotka arvottiin osallistujien kesken. Raili yllätti työryhmämme tuomalla arpajaisiin itse maalaamansa upean kahvikaluston, enkelin ja kudotun kissan. Kaikki palkinnot löysivät uudet iloiset omistajat.

Ohjelman jälkeen oli jälleen odotettua runsaampi ruokatarjoilu-vähän kuten arvelimmekin. Olimme tilanneet emänniltä vain grillibuffetin, mutta karjalaisia kun ovat, niin tarjolla oli kokonainen päivällinen.

Ruokailun jälkeen keskityimme vielä hetkeksi sukuseura-asiaan. Pienen johdattelun jälkeen halukkuutta sukuseuran perustamiseen alkoi löytyä; yksi ja toinen käsi nousi myöntymisen merkiksi.

Perustimme työryhmän, jossa allekirjoittanut toimii ainakin aluksi koordinaattorina ja seuraavat henkilöt edustavat eri sukuhaaroja (suluissa sukuhaara); Kirs Pääkkö (Toivo nuor. Kopperoinen), Tuula Toivio (Veikko Kopperoinen), Ari Kopola (Meeri Kopola os. Kopperoinen), Tuija Matikainen (Sisko Koivisto os. Kopperoinen), Riina Munne (Anneli Kopperoinen), Ari Kopperoinen (Esko ja Kyösti Kopperoinen), Ulla Leino (Raili Leino ja Ritva Gärdegård molemmat os. Kopperoinen).

Työryhmän tarkoituksena on aluksi kokoontua ajoittain keskustelemaan ja suunnittelemaan tulevia toimenpiteitä. Seuran perustamiseksi kerättiin myös pieni perustusraha, joka on talletettu seuran omalle tilille. Suhtaudumme tulevaan toimintaan toiveikkaasti, mutta suuntaviivoista ei vielä kukaan osaa sanoa. Innostusta tuntuu kuitenkin löytyvän tähän toimintaan.

Varsinaisen ohjelman jatkoksi oli vapaata seurustelua ja musiikkia tarjolla. Sauna ja uinti houkuttelivat vielä kesän vuoksi lähinnä vain lapsia, mutta näillä näytti olevan sitä haus-kempaa.

Jouni Koivisto

Kiviniemessä voitaisiin laskea koskea
tai Valkjärvellä pöllyttää puuterilunta

Karjalanmatkailusta mietteitä

Olin odottanutkin, että syyskuun Suvannon Seudussa on runsaasti palautetta kesän koriseuturetkiltä, ja niinpä vältin itse niistä nyt kirjoittamasta. Haluan kuitenkin välittää kiitokseni kiittämisestä niin Soini Hartikaiselle kuin Airi Temmes-Jokelallekin. Samalla itse kiitän niin Sakkola-Säätiötä, Sakkola-Museotyöryhmää, Hovinkylä-seuraa kuin omalla retkelläni mukana olleita sukulaisia ja tuttaviani erittäin hienoista matkoista Karjalan Kannakselle. Erityiskiitokset haluan itse välittää Markku Nuoralle, joka urheasti jaksoi kuljettaa eri ryhmiä lähes tauotta määränpäähän ja takaisin. Täytyy todeta, että matkat ovat aivan erinomaisen mukavia ja mieleenpainuvia vuosi vuoden perään.

On kuitenkin vähitellen tulossa aika kysyä, miten kauan tämä matkailu jatkuu entisenlaisena? Riittääkö matkailijoille enää vaatimattomat majapaikat vaatimattomine palveluineen? Kauanko on matkailijoilla intoa käydä katsoomassa vanhoja kotipaikkoja, jotka lisäksi saattavat olla uusien venäläisusumuksien alla? Miten saadaan uusia sukupolvia innostettua kotiseutumatkailuun?

Kysymyksiä on paljon, eivätkä ne ole helppoja. Lisäksi on nähtävissä, että erityisesti tänä vuonna monet ovat olleet taipuvaisia uskomaan, että Karjalassa on turhaa enää käydä, koska sitä ei tulla saamaan ikinä takaisin. Tämähän on tietysti suoraa seurausta Venäjän presidentin Vladimir Putinin jyrähdyksestä; ”Karjalan kysymys on ikuisiksi ajoiksi ratkaistu!”. Muistettakoon kuitenkin, että paikallisella tasolla myöskään nyky-Gromovon vallanpitäjät eivät olleet halukkaita alun perin yhteistyöhön sakkolalaisten kanssa. Jää saatiin kuitenkin murrettua ja nykyisinhan yhteistyö on, jos ei helppoa niin ainakin huomattavasti paremmal-

la tasolla. Venäjälläkin vallanpitäjät vaihtuvat aika ajoin, nyt lausuttu ”ikuisuus” voi päättyä aiemmin kuin osataan kuvitellakaan. Putinin asenteen taustalla on myöskin Venäjän omia tervehtymispyrkimyksiä. Laidoiltaan jo hajonneen ja reilusti pienentyneen Venäjän maaperästä ei haluta antaa enää tuumaakaan pois. Vaatijoita löytyy eri puolilta, viimeksi Japanissa näkyvästi jälleen vaadittiin Kuriilien saarten palautusta yhteistyön vastineeksi. Putinin tarkoitus on olla vahva johtaja, joka puolustaa Venäjän etua loppuun asti ja hän haluaa omalla toiminnallaan nostaa kansansa itsetuntoa ja moraalia. Häntä ei voitane tästä syyttää, sen sijaan suomalaisia vallanpitäjiä voidaan syyttää siitä, että nämä eivät toiminnassaan osoita minkäänlaisia aktiivisuutta tässä asiassa. Jos suomettumuksesta joksikin on päästy irti, niin tässä asiassa ei kuitenkaan. Ei löydy rakentavan vuoropuhelun aloittajia eikä ylläpitäjiä – valitettavasti.

Tästä taustatekijästä huolimatta olen sen mielen, että matkailua ja kanssakäymistä Karjalan Kannakselle tulee jatkaa. Meidän ei tule antaa tässä asiassa vähääkään periksi, koska tämä on ainoita tapoja tavalliselle ihmiselle ottaa kantaa kysymykseen; pitääkö Karjala palauttaa tai onko Karjala palauttamisen arvoinen? Mitä enemmän onnistumme alueelle solmimaan kontakteja ja mitä innokkaammin siellä käymme, sen edullisempaa se on koko Karjala-kysymykselle.

Mielestäni viime numerossa Airi Temmes-Jokela ilmaisi Karjalan matkailun kannalta aivan ratkaisevan tärkeän asennetekijän; Karjalaan ei tule lähteä arvostelemaan rakennuskannan nykytilaa eikä arvioimaan naapureidemme aikaansaannoksia, Karjalaan on mentävä avoimin mielin aistimaan luonnonkauneutta sekä näkemään

mahdollisuudet rapistuneen ulkokuoren alta. Karjala tarjoaa juuri luonnonolosuhteidensa puolesta sekä jäljellä olevan historiallisen rakennuskantansa puolesta aivan loistavat mahdollisuudet kehittää matkailua. Venäläiset eivät ole täysin ymmärtäneet tätä mahdollisuutta. He ovat hukkaamassa sen tilaisuuden joka avautui samalla kun rajankäynti vapautui nykyisenlaiseksi. Joka ainoaan Karjalaan tulijaan olisi pitänyt suhtautua nöyremmin, palveluhaluisemmin ja haasteellisemmin. Jokainen matkailija olisi pitänyt saada palaamaan tarjoamalla edes kohutuulliset asuinolot, pesytymistilat, ruoka on tärkeä osa matkaa sekä tietysti olisi pitänyt osata tarjota matkailijoille elämyksiä ja ohjelmaa.

En tarkoita, että heidän olisi pitänyt alentua meidän orjiksemme, koska se ei olisi ihmisarvoista, vaan tarkoitan, että heiltä on puuttunut valmiudet todelliseen asiakaspalveluun. Alalla on nyt yrittäjiä, jotka haluavat korjata vain nopeasti ja helposti voitot kotiin. Tästähän seuraa se, että moni päättää, että tämä oli ensimmäinen ja viimeinen käynti juurilla.

Helppo ymmärtää; epäsiisti ja sotkuihin huone, ei wc- tai pesytymismahdollisuutta, heikohko ruokapuoli, ei mahdollisuutta omatoimiseen kulkemiseen esim. takseilla, ei mitään valmista ohjelmaa jne. Kyllä matkojen rikkaus on tähän asti syntynyt siitä, mitä olemme itse saaneet aikaan; viemme oman porukan omalla autolla retkeilemään, pyydämme matkailijoita varustautumaan kaiken varalle, kehoitamme ottamaan evästarpeita jo Suomesta, menemme uimaretkille, käymme syömässä ylimääräisen aterian jossakin Käkisalmissa, valmistamme ohjelmaa jo etukäteen jne. Kaikissa matkaryhmissä vain ei välttämättä ole henkilöitä, jotka etukäteen valmistautuvat näin, ja niinpä näitä pettymyksiä

on syntynyt. Kaiken matkailun perustahan tietysti pitäisi olla se, että ostetaan matkanjärjestäjältä valmis paketti ja lähdemme vain toteuttamaan sitä. Tämä ei venäläisten kanssa ole ainkaan tähän asti toiminut. Mutta mitäpä siitä niin kauan kuin omaa intoa on.

Miten tilannetta sitten voitaisiin parantaa? Yksi ajatuksista, joita itse olen mietiskellyt, on se, että Sakkolassa olisi esim. Sakkola-Säätiön tai suomalaisten ystävyyskuntien (Lempäälä, Vesilahti, Punkalaidun) oma retkeilymaja, johon voisi etukäteen varata majoitus-tilaa. Retkeilymajassa voisi olla perusvarustuksella majoitushuoneita, keittiö omaa ruuanvalmistusta varten sekä riittävät pesytymis- ja wc-tilat.

En tiedä, miten tällaisen retkeilymajan omistussuhteet pitäisi järjestää, mutta voisiko yhtenä vaihtoehtona olla se, että maja olisi nimellisesti Gromovon kunnan omistama ja kenties vastavuoroisesti esim. Lempäälän kunta omistaisi Lempäälässä retkeilymajan, johon voisivat gromovolaiset tai muut majoittua samalla varausperiaatteella? Olemmehan saaneet vuokrata jo erilaisen muistolehtojenkin alueita, miksei tämäkin voisi olla mahdollista? Alueeseen tulisi tietysti liittyä aidattu pihaluokka, jossa voitaisiin turvallisesti säilyttää ajoneuvoja. Suojelun järjestäminen tuskin lienee vaikeaa, kuten muissa merkeissä olemme saaneet huomata. Paikaksi toivottava olisi tietysti Suvannon ranta-alue.

Tämä olisi vain yksi tapa, jolla jo voitettaisiin majoittumiseen liittyvät ongelmat suurelta osin.

Samalla mahdollistuisi myös oleskelu alueella pidempään kuin nykyiset kolme-neljä päivää.

Toinen on sitten matkaohjelma. Matkalla pitäisi olla selkeitä vaihtoehtoisia ohjelmavaihtoehtoja, joista matkailijat voisivat valita haluamansa. Ohjelmiin on saatava mukaan jo variaatioita, useimmille ei riitä enää pelkät kotikyläkäynnit. Kotikyläkäynnit on totakai oltava mukana, niitä ei voi eikä tule kokonaan lopettaa. Kotikyläkäynti siirtää aina perinnetietoutta ja historiaa eteenpäin seuraaville sukupolville, ja se on taas Karjala-kysymyksen kannalta erittäin tärkeä pointti.

Mutta ihmisille on voitava tarjota myös uusia ”karjalaisia” elämyksiä. Esimerkiksi Karjalan luontoa voitaisiin matkoilla hyödyntää seuraavasti; kalastus, purjehdus, melonta, surffailu, koskenlasku, ratsastus, pyöräily, vaellus, kalliokiipeily, hiihto, retkiluistelu... Useille tuntematon asia on myös se, että Karjalaan voitaisiin tehdä lasketteluretkiä. Nyt matkataan kalliilla Ruotsin Åreen tai Norjan tuntureille, Alpeista puhumattakaan. Karjalassa olisi tarjolla edullinen ja eksoottinen vaihtoehto. Tällaisten aktiviteettien ohheen voitaisiin liittää kulttuuria; teatterimatka Käkisalmeen tai Viipuriin, konsertteja, grilli- tai porsasjuhlat, suo-

malais-venäläinen illanvietto, Karjalan historialliset kohteet kuten. Valamo, Konevitsa, Käkisalmen linna, Tiurinlinna, Sotkanlinna, ostosmatkat, sisävesiristeilyt, Carelia by Night, kielikurssit yms. Ohjelman järjestämisessä ei pitäisi olla suuriakaan vaikeuksia, jos vain halua löytyisi..

Kunhan tämä matkailun perusta saataisiin kuntoon, olisi hyvinkin luultavaa, että paikalliset asukkaat ja yrittäjät hyötyisivät matkailustamme pidemmälläkin tähtäimellä eikä vain tämän lyhyen ”murrosajan”. Monet tavalliset työntekijät tekevät varmasti parhaansa nykyisissäkin olosuhteissa, yritysten johtamisessa vain on isoja ongelmia. Voisimme myöskin itse pidemmällä tähtäimellä suunnitella uusia projekteja Karjalaan ja matkojen ohessa myös erilainen talkootyö voisi onnistua jatkossa entistä paremmin.

Uskoisin myös, että mahdollisessa retkeilymajassa säilyisi hyvä siisteys ja järjestys kun sitä itse kukin osaltamme valvoisimme.

No, tässä oli taas näitä matkailua ja Karjala-kysymystä sivuavia ajatuksia, joita jokainen voi vapaasti ideoida eteenpäin ja näistä uusista ajatuksista olisi mukava lukea myös tämän lehden sivuilta.

Hyvää syksynjatkoa kaikille karjalaisille ja Karjalan ystäville! Eiköhän taas ensi kesänä Karjalassa tavata.

Korpraalit Kirvesmäessä

Kotiseuturetkellä Sakkolassa, matkatoimisto Erkin matkassa viime kesäkuussa. Matkan johtajana toimi Eino Koppanen Pirkkalasta. Kuvassa taustalla myös Eeva-Liisa Mäkelä (vas.) ja Seija Mäkelä, os. Koppanen. Kuvan otti Toini Jääskeläinen, os. Koppanen. Kuvan lähetti Pekka Eimonpoika Naskali Pirkkalasta.

Nauriit kuopassa ja ämmät pirtissä

Muistoja Mikkelinpäivästä

Tänä vuonna vietettiin Mikkelinpäivää lokakuun ensimmäisenä päivänä, kauniissa aurinkoisessa syysässä. Emme näillä uusilla asuinsijoilla huomaa mitään poikkeavaa – se on sunnuntaipäivä muiden joukossa.

Muistan kuitenkin minun nuoruudessa siellä kotikonnuilla Karjalassa, että Mikkelinpyhällä oli perinteisiä tapoja. Se oli kesän ja syksyn välinen portti, joka sulki taakseen kuluneen kesän muistot. Kauneimmat poutapäivät luonnonkukkineen, aurinkoineen, myös siunaavine sateineen. Kesä kypsytti keväällä kylvetyn viljan korjuukuntoon. Loppukesä olikin työntäyteistä korjuuaikaa.

Mehevistä mansikoista se alkoi, metsät tuottivat runsaasti mustikoita, ja mustikkamölyt ja mansikkamaidot olivat herkkuruokaa.

Sitten alkoi heinänteko, toivottiin tietysti heinäpoutia. Vienossa kesätulessa tuoksui apila ja luonnon niittyheinä. Vieläkin noita tuoksua kaipaasi, vaikka heinäpellolla keskipäivällä oli tukahduttavan kuuman, kun aurinko paistaa porotti pilvettömältä taivaalta. Iltaa kohti viileni.

Illalla usein sanottiin, kylvettiin tuoreella koivuvastalla hikinen pinta ja väsymys pois, ja aitan viileydessä nukkuttiin virkistävää yöuni.

Jos säät sallivat ja kesä oli suotuista, kun heinä oli korjattu, ruispelto jo odotti täysine tähkineen kullankeltaisena niittomiehiä. Sen jälkeen kaura ja ohra. Tattaripelto kukkineen tuoksui – ja valmistui puintikuntoon. Papat vertasivat tattarin puintia niin helpoksi, että kun rihen ovelta kovasti karjaisee, niin jyvät alkavat irrota kukkatertusta.

Mikkelinä, jos säät olivat olleet suotuisat, niin nauriit olivat kuopassa ja ämmät pirtissä – mikä tarkoitti, että sato

oli laarissa. Jäljellä oli enää pellavan käsittely; pellava loukutettiin ja liputettiin. Toivonpa, että joku kirjoittaisi näistä pellavasaunoista ja riihistä enemmän!

Kun Mikkeliksi oli suurimmat ulkotyöt saatu tehtyä, alkoivat miniät mieliä oljamiin. Minulle onkin erityisesti jäänyt mieleen eräs Mikkelilauantai lapsuuskotini ajalta:

Iivari-veljeni oli mennyt naimisiin naapurikylän tyttären, Riiskan kylästä kotoisin olevan Karppasen Alman kanssa, ja niin tulla tupsahti miniä taloon. Kun nuorikko oli ollut talossa jonkin aikaa, lähti hän kahdeksi viikoksi lapsuuden kotiinsa oljamiin – jos hänellä oli jo esikoislapsi, hän otti sen mukaan.

Tuomas Kuparisen talo sijaitsi korkealla mäellä Sudenhännän kylässä, josta silloin oli esteetön näköala Suvannolle. Miniä tuli taloon ja vuosi oli 1928. Nyt peittää sateen puusto kauniin näköalan.

Elettiin sitten vuotta 1929. Mikkelinpyhät olivat yleensä kuulaan kirkkaita ja aurinkoisia, vaan ei ollut tämän vuoden Mikkelilauantai. Syysmyrsky oli ottanut varaslähdon, itätuuli puhalsi kovalla voimalla ja otti vauhtia Koukuniemestä, nostatti korkeat vaahtopäät, jotka sitten iskivät voimalla Virkinrantaan. Taivaalta satoi ryynnimäistä lumensekaista – ja näkyvyys oli huono.

Saimaa-niminen laiba kulki reittiliikennettä: iltpäivävuoro lähti Kiviniemestä, ja kun se oli palannut Röykkylän rykkiin, ja sitten Hovinrannan, niin seuraava oli Hiekkarannan rykki, jonne laiva saapui kello kolme. Eikä ollut myöhässä tänäkään myrskylauantaina, jolloin Alma-miniä oli lähdössä laivaan esikoispoikansa Toimi Tuomaan kanssa oljamiin Riiskankylän Karppasille, lapsuutensa kotiin.

Uskallusta siinä tarvittiin, mutta Alma luotti hyvään onneen, ja laivaa ohjasi kokenut ja luotettava kapteeni Manu Naskali.

Me Hilkka-siskon kanssa kiikaroimme vuoroin, kun laiva ylitti Hiekkarannasta poikki valkeana vaahtona vellovan järven, joka oli levein kohta Suvantoa, kohti Virkinranta.

Joskus laiva peittyi sakeaan taivaalta tulevaan sateeseen ja keinui kuin lastu laineilla. Perille he pääsivät, kiitos taitavan kapteenin, ja onneakin tarvittiin.

Kolmas muistikuva oli Mikkelipyhistä. Me sen ajan Petäjärven nuoret, mekin Hiekkarannan tytöt lukeusimme heihin, keräännymme Nuoranmäen suntiin.

Jos oli kaunis pyhä, lähdettiin pyörillä Raudun kirkkoon, jonne oli matkaa noin 10 kilometriä. Siellä vietettiin kihupyhä. Vieläkin on minulle epäselvää, mitä tuo kihupyhä kansanperinteessä merkitsi.

Ensin olimme kirkossa jumalanpalveluksen ajan. Kirkkomäellä oli omenakauppiaita. Omenakorit olivat täysinä punaposkisia, meheviä omenoita. Hevoskärryissä, telekoissa, joita isännät kauppasivat, ja paikalla oli myös pulla- ja limonadikauppiaita ja tietysti karamellia.

Nuoret kävelivät, kihusivat, ja seurustelivat toisen kylän nuorten kanssa. Kotiin ajettiin taas porukalla. Sakkolankin kihupyhistä olen kuullut, mutta siellä ei tullut käytyä.

Nämä ovat lämpimiä syksyisiä muistoja, yhtenä muiden muistojen joukossa.

Tuomaantytär Laina Nuora
Nokia

Ryttyjen suku kokoontui heinäpellolle ja onkimaan

Rytyn suvun perinteiset Kiviahon kalakilpailut pidettiin 17. kerran Vesilahdessa 29.7.2000. Kokoontuimme iltpäivällä heinäntekoon Kuralan pelolle ja sitten ongimme kilpaa läheisen Pyhjärven Laukonlahdella.

Tämänvuotiseen sukutapaamiseen osallistui yllättävän vähän väkeä, vain 22 aikuista ja 2 lasta. Mukana olivat Sakkolan Hovinkylästä kotoisin olevien Hellin ja Kaino Rytyn jälkeläisistä seuraavat: kilpailun ja heinäpellon isäntä Vesa Rytty vaimonsa Marjatan ja tyttärensä Sannan, Jennin ja Tiinan kera, Aarre Rytty sekä tyttärensä Mirja Antila ja vävynsä Hannu Antila, Yrjö Rytty ja vaimonsa Anja, Ritva Laaksonen, poikansa Petteri Laaksonen sekä Eija Kankare. Lisäksi paikalla oli Laukon kyläläisiä.

Viime kesänä perustajajäsenet muuttivat kalakilpailun sääntöjä siten, että myös naiset voivat osallistua kilpailuun. Kaksi riuskaa onkijatarta tarjosivatkin kovan vastuksen miehille sijoitumalla kumpikin 7 parhaan joukkoon. Toivottavasti yhä useammat naiset rohkaistuvat tulemaan mukaan seuraavissa kisoissa.

Useimmin tähän asti on kalakilpai-

Sukukokous (yläkuva) heinäpellolla, vasemmalta Anja Rytty, Vesa Rytty, Yrjö Rytty, Sanna Rytty, Mirja Antila, Hannu Antila ja Aarre Rytty.

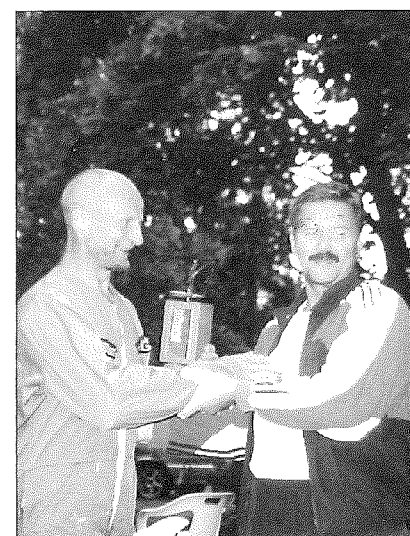
lun kiertopalkinnon saanut vuodeksi kotiinsa Tapio Uusitalo eli kuudesti. Toisena tilastossa on Vesa Rytty, viisi voittoa. Kolmanneksi sijoittuu Usko Rytty kolmella voitolla, ja neljänneksi Yrjö Rytty kahdella. Petteri Laaksonen on ainoana perustajajäsenien ulkopuolisena tullut ykköseksi onginnassa, vuonna 1999.

Jotakin taikuutta kilpailun perustajilla, Tapiolla, Vesalla, Uskolla ja Yrjöllä, täytyy olla hallussaan, koska he niin hyvin ovat menestyneet vuosien varrella. Lieneekö sitten onkipaikan valinnalla merkitystä tai taidoilla ja välineillä?

Mietiskelee yksi onkijoista,
Mirja Anttila

Kalakisan tulokset, sijalukupisteet kertyivät kalojen määrän ja painon mukaisessa suhteessa:

1. Vesa Rytty 215 pistettä 2. Aarre Rytty 160 3. Pekka Aavajoki 114 4.

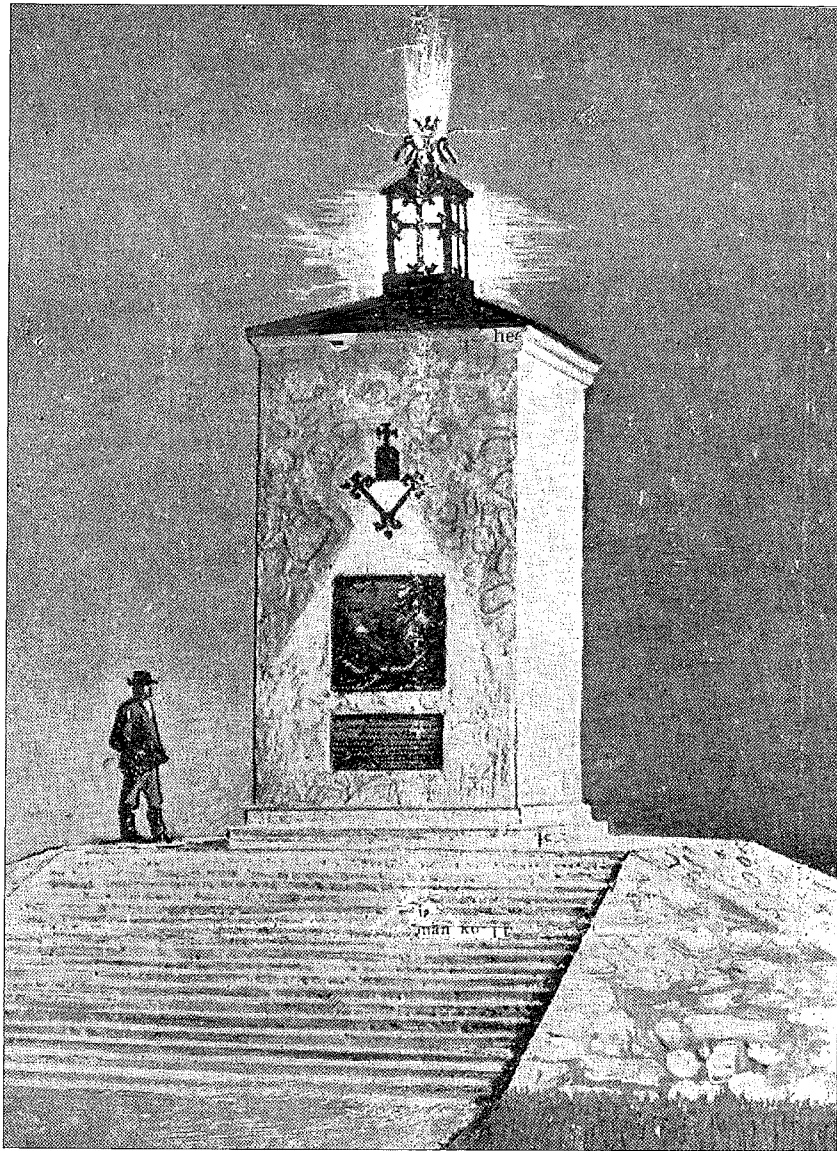

Tapio Uusitalo (oik.) onnittelee Vesa-isäntää, joka voitti kilpailun ylivoimaisesti.

Eija Kankare 90 5. Petteri Laaksonen 88 6.-7. Timo Vestö, Mirja Antila 82 8. Hannu Antila 76 9. Tapio Uusitalo 73 10. Veijo Lantiainen 61 11. Yrjö Rytty 58 12. Martti Wadén 23 pistettä.

Eniten kappalemäärissä kaloja narsii voittoon yltänyt Vesa Rytty, yhteensä 49, ja kalojen yhteispaino oli 1669 grammaa.

Havinaa Hovinkylästä

Käkisalmen Sanomissa 26.11.1936 julkaistu piirros Aarno Karimon suunnittelema lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkistä.

Menneen kesän 2000 aikana olemme olleet paljon esillä Suvannon Seudun palstoilla. Samoin olemme paljon olleet Hovinkylässä ja muilla lahjoitusmailla, ja paljon olemme siellä aikaansaaneet lahjoitusmaa-ajan esi-isämme muiston kunnioittamiseksi.

Muistettakoon taas, että eivät esi-isämme saaneet maitaan lahjaksi, päin vastoin. He olivat niistä maksaneet vuosikymmenien aikana jopa "selkänahallaan", ja Suomen valtion lu-

nastettua hovit maksoivat he tiloistaan käyvän hinnan, enintään 39 vuoden maksuajalla.

Kylämme kaunis emäntäkoulun puisto Petäjärven palteella sai kunnian olla kaikkien Sakkolan ja Raudun lahjoitusmaahovien alueilla maata viljelleiden, mutta hoveille alistettujen talonpoikien oikeustaistelujen ja vapautumisen kunnioittamiseksi pystytetyn komean muistomerkien sijoituspaikkana vuonna 1936. Silloinen emäntäkou-

lun oppilaskunta sitoutui pitämään huolta muistomerkistä "niin kauan kuin toimii", ja avusti hanketta rahallisestikin. Oppilaat ehdivät toimia vain kolme vuotta, mutta nyt 64 vuotta myöhemmin on Sakkola-Säätiö Rauta-Säätiön ja Hovinkyläseuran avustamana sitoutunut jatkamaan oppilaskunnan aloittamaa huolenpitoa Hovinmäellä.

Kutsumme mukaan historian havinaan kaikki perinneasioita arvostavat ihmiset, ja etenkin heidät, joiden juuria on eri kylissä alueilla Riiskasta Riiskasta Pannusaareen ja Lohijoelta Raasuliin! Juhlavuotemme huipentumana tulee olemaan 9.6.2001 Hovinmäellä vietettävä, 65-vuotiaan entisöidyn muistomerkien uudelleenvihkiminen, ja samalla Hovinkylän 90-vuotisjuhlat. Ja Juuret Karjalassa -teema jatkukoon edelleen! Osallistuminen voi tapahtua seuraavilla tavoilla:

On löytynyt melko paljon tarkkoja historian tietoja lahjoitusmaa-ajoista yleensä, Petäjärven hovista, emäntäkoulun ajasta ja lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkien rakentamisesta. Lisäksi on kerätty muistitietoja ja mukavia tapahtumia emäntäkoulun opiskelijoista sekä Hovinkylän ihmisten naima- ynnä muista kyttykaupoista kylän sisällä ja muiden Suvannon seudun kylien ihmisten kesken. Edelläolevat laitetaan ensi talvikaudella valmistuvaan "Hovinkylä 1911-2001" -juhlakirjaan, joka toimitetaan vain niille, jotka tekevät nyt ennakkotilaukset edellisen Suvannon Seutu lehden sivun 11 ohjeiden mukaisesti. Tilaa itsellesi tai lahjoiksi!

Samoin myydään nyt tervehdys ja onnittelukortteja juhlien tukemiseksi sekä kerätään jo ennakkoilmoittautumisia 3 ja 4 päivän juhlatkoille ajalla 7.-11.6.2001. Tilaa ja ilmoittaudu allekirjoittaneelle p. 03 - 675 1482.

Kesän talkoomatkojen aikana Timo Ryyppö kuvasi tapahtumia viiden tun-

nin kaseteille. Olemme katsoneet ne lävitse ja suunnitelleet niistä tehtäväksi kaksi erillistä, noin tunnin pituista koostetta: "Hovinmäen talkoomatkat v. 2000" sekä "Retket Kannaksen taistelupaikoille v. 2000". Tilaa Timo Ryyppöltä p. 03- 676 5519, tai allekirjoittaneelta. Kopiot teetetään loppuvuoden aikana, mikäli tilauksia saadaan niin paljon, että kasettien hinnaksi tulisi alle 200 mk kappale. Nämä videokuvat ovat osa meidän aikamme historiaa. Tilaa pian!

Perinneterveisin
Soini Hartikainen
Hovinkyläseura, pj

AIEMPIEN JUTTUIEN teksteihin on tullut valitettavasti joitakin asiavirheitä:

"Petäjärven emäntäkoulun maisemat 1930" -kuvaselostuksessa piti Eetun ja Alinan tallon olla entisen riihituvan paikalla, vaikka "Vanha Pietari" olikin mylläri. Eihän Karjalassa pirttejä ollutkaan.

Pekon pellon rinteessä oleva riihi lienee ollut paikallaan jo hovin aikana?

Riiskan maantien oikealla sivulla oleva lepikko oli kylän yhteinen savenottopaikka, vaikka siellä oli vain Eetun ja Pekon peruna- eli maaomenakuopat. Ehkä siksi, että muualla Kasakkamäen rinteessä oli vain lämmintä ja hienoa hiekkaa, joka lomosi.

Suuremmat hiekkakuopat olivat emäntäkoulun mutkassa ja Nallilla.

Emäntäkoulun vasemmalla puolella ei olekaan kuhilaita, vaan viljaa oli pantu edistyksestä seipäille.

Lehden nro. innokkaista katotolyhdyn pitelijöistä näkyy mm. Tommi. Kyllä siellä ahkerointi toki Juhanikin huopia kiinnittämässä, ja päällimmäisenä lyhdyn köydellä ylös vetäjänä oli Nuoran Markku, jotta hänen kuljetuspalvelunsa toimi todella perille asti.

Viipurin potretissa

Miesten kuva on otettu Viipurissa 1920-luvulla. Keskellä on Tuomas Kuparinen, syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa, mutta muutti Sudenhäntään rantatallalle 1926.

Maaviljelyksen ohella Tuomas teki suutarintöitä. Kesällä kaiken ohella kuljetti, völjäsi, soutuveneillä yli Suvannon Petäjärven ja Hovinkylän väkeä kirkolle asioimaan, sillä virastopalvelut olivat kirkolla.

Veneet olivat kotitekoisia. Talvella Kuparisen suuri tupa muuttui veneveistämöksi, jossa tehtiin myös rekiä ja kaikkia muita taloudessa tarvittavia työkaluja, liivari-pojan kätevästä käsistä - elettiin luontaistaloutta.

Naisväki ahkeroi pellavien ja villojen kehruun kimpussa, parhaimmilla surisi neljä vorkkia. Päistäriset pellavakuontalot, rohtimet, olivat meidän tyttöjen urakka. Äiti kehräsi aivinat ja myös villaleppiet. Kohta paukkuivat kangaspuut. Kevätaurinko paistoi sitten viidestä tuvan ikkunasta ja kangaspuissa syntyi metritolkulla perheelle käyttövaatteeksi sopivaa kangasta. Se oli silloin...

Kuvassa vasemmalla Eino Kuparinen Viipurin armeijan soittokunnasta. Sodan päätyttyä hän sai kapelimestarin paikan Turun laivaston soittokunnasta ja oli virassaan eläkeikänsä saakka. Oikealla on Kuparisen veljistä 5:ksi vanhin Väinö. Maanviljelyksen ohella hän harrasti hevoskauppaa, oli hevosparisniekka kansankielellä sanoen. Koti oli Lapinlahdessa Hennonmäellä.

Laina Kuparinen-Nuora

Sakkola –museo –hankkeen postiosoite on:

**SAKKOLA-MUSEO/
SAKKOLA-SÄÄTIÖ**

PL 15

37500 Lempäälä

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä Anneli Kuisma ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhla-video kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnilta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550
Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28
tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.
Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä.

PITO-KALAASI KY

Pitopalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere
Puh. 03-343 3902, 03-266 2002, 0400 548 526

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

**TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU**

◆◆◆◆◆◆◆◆

**Seuraava lehti
ilmestyy
joulukuussa.**

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti

Ilmestyy vuonna 2000 8 kertaa

Tilaushinta

100 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä
Puhelin (03) 374 8448 iltaisin

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku